

ТРУДОВЕ ПРАВО, ПРАВО СОЦІАЛЬНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

Аніна О.О.

студентка,

*Київський національний університет
імені Тараса Шевченка*

ПРОБЛЕМИ ПРАЦЕВЛАШТУВАННЯ МОЛОДІ З ІНВАЛІДНІСТЮ В УКРАЇНІ

Закріплення на конституційному рівні права кожного на соціальний захист є важливим кроком, який дозволяє за будь-яких обставин через систему соціально-забезпечувальних благ забезпечити кожній людині задоволення її необхідних потреб та гідний рівень життя у разі виникнення складної життєвої ситуації. Рівень соціального захисту громадян, дотримання їх прав і свобод у цій сфері є показником цивілізованості будь-якої держави, в якій людина, її життя та здоров'я визнані найвищою соціальною цінністю та, яка дбає про кожного члена суспільства [1; 3]. Серед усього населення країни особливої уваги у сфері соціального захисту потребують особи з обмеженими можливостями, які визнаються повноцінними членами суспільства, водночас залишаються найбільш вразливою категорією громадян.

Сьогодні все більше особи з обмеженими можливостями по стану здоров'я належать до соціально незахищених рівнів населення на підставі не реалізації свого права на працю. Незважаючи на формальну заборону дискримінації в національному законодавстві України, в реальному житті молодь з інвалідністю дискримінуються на ринку праці. Також проблемою є те, що політика зайнятості не враховує ступеню втрати здоров'я, що має наслідком гіршого становище осіб з інвалідністю першої групи, порівняно із особами з інвалідністю другої та третьої груп.

Основою дослідження даної теми послужили праці таких видатних вчених як: В.М. Андріїв, Н.Б. Болотіна, О.Ю. Вострих, Н.В. Дульнева, М.І. Іншин, В.Л. Костюк, С.С. Лукаш, Л.Ю. Малюга, С.Г. Марінцова, С.М. Синчук, Б.І. Сташків, О.В. Тищенко, Н.М. Хуторян, О.М. Ярошенко та ін. Слід зауважити, що складний процес організації та проведення в Україні соціальних реформ, посилення ефективності, інклюзивності соціальних прав потребує належного дослідження., що потребує особливої уваги дослідження працевлаштування та зайнятості молоді з інвалідністю.

Закон України «Про реабілітацію інвалідів в Україні» визначає інвалідність як міру втрати здоров'я та обмеження життєдіяльності, що перешкоджає конкретній особі або позбавляє її здатності чи можливості здійснювати діяльність у спосіб та в межах, що вважаються для особи нормальними залежно від вікових, статевих, соціальних і культурних факторів [2]. Тому, особи з інвалідністю потребують справедливого соціального захисту і створення таких умов життя, щоб успішно інтегруватися у суспільстві.

Молоді люди з інвалідністю не становлять однорідної групи. Вони можуть мати фізичні, чуттєві, інтелектуальні, психічні розлади або їхню комбінацію, що можуть бути у них як від народження, так і набутими у дитинстві, підлітковому віці або пізніше, під час навчання чи вже у період зайнятості. Інвалідність може мати як незначний негативний вплив на спроможність молодої людини працювати і бути повноцінним членом суспільства, або ж дуже відчутний, внаслідок чого виникає потреба у суттєвій підтримці і допомозі.

Для того щоб працевлаштувати молоду людину з інвалідністю на підходящу роботу з гідною оплатою праці, спеціалісти центру зайнятості, насамперед, мають з'ясувати види робіт, які може виконувати конкретна молода людина. Для цього треба уважно проаналізувати Індивідуальну програму реабілітації (ІПР), яка складається медико-соціальною експертною комісією. З метою забезпечення гарантованих державою реабілітаційних послуг медико-соціальні експертні комісії для кожної людини з інвалідністю відповідно до профілю захворювання розробляють ІПР. Індивідуальна програма реабілітації – комплекс оптимальних видів,

форм, обсягів, термінів реабілітаційних заходів з визначенням порядку і місця їх проведення, спрямованих на відновлення та компенсацію порушених або втрачених функцій організму і здатності конкретної особи до виконання видів діяльності, визначених у рекомендаціях медико-соціальної експертної комісії [5].

Успішне працевлаштування молоді з інвалідністю на підходящу роботу з гідною оплатою праці багато в чому визначається рівнем соціальної компетентності кожної особи. Під соціальною компетентністю слід розуміти соціальні вміння та навички, що є необхідними для успішного розв'язання проблем, які зустрічаються у повсякденному житті і які є необхідними для інтеграції молоді людини з інвалідністю у суспільство [3].

При реалізації заходів, спрямованих на підвищення конкуренто спроможності молодих людей з інвалідністю на ринку праці, необхідно формувати в них вміння та навички подолання соціальної ізоляції, налагодження контактів з оточенням. Зважаючи на недостатній соціальний досвід у частини цих молодих людей, треба навчати їх знаходити своє місце у колективі, вести діалог, аналізувати вчинки інших людей та відповідно до конкретної ситуації будувати власну поведінку [2]. В процесі профконсультаційних бесід, тренінгів, семінарів, інших заходів спеціалісти центрів зайнятості мають допомогти формуванню і зміцненню у молодих осіб з інвалідністю комунікативних навичок, вміння долати стереотипи, опанувати знання медичних, соціально-психологічних та юридичних аспектів їх власного стану та статусу, розвивати навички впевненої поведінки.

Аналізуючи наукову літературу, доречно наголосити, що існують проблеми працевлаштування молоді з інвалідністю. Найголовнішою проблемою є дискримінація осіб з інвалідністю на ринку праці. Незважаючи на формальну заборону дискримінації в національному законодавстві, на практиці особи з інвалідністю не завжди сприймаються як фахівці чи професіонали. Переважно їхнє місце праці пов'язане із малокваліфікованою роботою. Просування по службі супроводжується певними перешкодами [4]. Прослідковуються й прояви дискримінації за ознакою стану здоров'я, зокрема політика зайнятості не враховує ступеню втрати здоров'я, що має наслідком

гірше становище осіб з інвалідністю першої групи, порівняно із особами з інвалідністю другої та третьої груп. Крім того, не здійснюється захист осіб, порушення здоров'я яких визначає їхнє гірше становище порівняно з іншими особами з інвалідністю. Це особи із психосоціальними та інтелектуальними порушеннями [6, с. 87].

Крім того, актуальною проблемою є пропоновані послуги у сфері професійної орієнтації та професійної реабілітації для осіб з інвалідністю не відповідають вимогам ринку праці. Крім того, не зважаючи на формальне декларування забезпечення права на освіту, особи з інвалідністю й далі наражаються на численні перешкоди, пов'язані із відсутністю безперешкодного доступу до навчальних закладів, відсутністю розумного пристосування для здобуття освіти. Допомога, що пропонується особам з інвалідністю характеризується певною сегрегованістю – домінуванням закриття нормативу робочих місць над просуванням професійних здібностей шукача роботи з інвалідністю. Не менш важливою проблемою є фіктивні робочі місця, коли роботодавець за використання трудової книжки людини з інвалідністю сплачує їй якісь незначні кошти. На жаль, встановити реальну картину щодо масштабів проблеми неможливо у зв'язку із відсутністю можливості здійснювати контроль у цій сфері.

У юридичній літературі вчені прийшли до висновку, що з метою поліпшення соціального захисту та підвищення рівня зайнятості осіб з інвалідністю в Україні потрібно: 1) державна політика з питань реалізації активних заходів інтеграції осіб з інвалідністю у суспільне життя; 2) з метою реалізації особами з інвалідністю права на працю держава повинна розробляти, здійснювати і періодично переглядати національну політику у галузі професійної реабілітації і працевлаштування для цієї категорії осіб; 3) спеціальні заходи, спрямовані на забезпечення справжньої рівності ставлення і можливостей для осіб з інвалідністю, не вважаються дискримінаційними відносно інших працівників; 4) залучення осіб з інвалідністю до підприємницької діяльності в різноманітних сферах [7, с. 186]; 5) спрямовувати на стимулювання створення роботодавцями робочих місць для осіб з інвалідністю, у тому числі додаткових; 6) для суспільства працююча особа з інвалідністю має бути вирішенням багатьох соціальних проблем; 7) незважаючи на

позитивні зрушення у забезпеченні соціального захисту осіб з інвалідністю, домінуючою тенденцією є слабка ефективність діючих механізмів на практиці; 8) першочерговими державними заходами для осіб з інвалідністю повинні стати суттєві зміни у працевлаштуванні та зайнятості, соціальному захисті та реабілітації [8, с. 221].

Таким чином, можна зробити висновок, що Україна намагається забезпечити молодь з інвалідністю робочими місцями, але зараз в нашій країні на жаль існує дискримінація молоді з інвалідністю, бо їх не завжди сприймають як фахівці чи професіонали. Переважно їхнє місце праці пов'язане із малокваліфікованою роботою. Також особи з інвалідністю й далі наражаються на численні перешкоди, пов'язані із відсутністю безперешкодного доступу до навчальних закладів, відсутністю розумного пристосування для здобуття освіти. Наша держава повинна ввести до законодавства норм, покликаних протидіяти дискримінації на ринку праці, в тому числі щодо окремих категорій осіб з інвалідністю. Фінансово стимулювати роботодавців, в тому числі дотаціями на покриття заробітної плати, забезпечення розумного пристосування на робочому місці. Надавати необхідного супроводу молоді з інвалідністю на робочому місці.

Список використаних джерел:

1. Малюга Л.Ю. Соціальний захист інвалідів та постраждалих внаслідок катастрофи на ЧАЕС в Україні : навч. посіб. Київ : Алерта, 2016. 326 с.
2. Про реабілітацію інвалідів в Україні. Закон України від 6 жовтня 2005 року № 2961-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2961-15/ed20070530>
3. Ботанов С., Мойса Б. Пропозиції до політики щодо працевлаштування осіб з інвалідністю. 2017. URL: <https://parlament.org.ua/wp-content/uploads/2017/09/DisabledPolicy.pdf>
4. Проект Закону «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо забезпечення працевлаштування інвалідів» від 24.05.2016 No 4578–2. URL: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=59218
5. Про основи соціальної захищеності інвалідів в Україні. Закон України від 21 березня 1991 року № 875-XII. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/875-12>
6. Вострих О.Ю., Дульнева Н.В., Марінцова С.Г. Права людини і обов'язки держави. Соціальні права та проблеми подолання дискримінації. Вид. 2-ге, допов. Миколаїв: Ємельянова Т. В. [вид.], 2013. 193 с.
7. Сіньова Л.М. Законодавчі зміни в сфері соціального захисту осіб з інвалідністю. Актуальні питання юриспруденції: теоретичний та практичний

виміри : матеріали Міжнародної науково-практичної конференції (Суми, 25-26 квітня 2018 року). У 2-х частинах. Частина 2. Суми, 2018. 280 с.

8. Малюга Л.Ю. Деякі аспекти підтримки інвалідів державними органами в працевлаштуванні. *Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія «Юридичні науки»*. 2014. Випуск 4. Том 1. С. 219–223.

Дрогін Є.Р.

студент,

*Київський національний університет
імені Тараса Шевченка*

СТАНОВЛЕННЯ ТА СУЧАСНІ ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ СОЦІАЛЬНОГО ЗАХИСТУ НАСЕЛЕННЯ У СПОЛУЧЕНИХ ШТАТАХ АМЕРИКИ: ДОСВІД ДЛЯ УКРАЇНИ

Система соціального захисту – це сфера життєво важливих інтересів населення. Її якісні і кількісні характеристики свідчать про рівень соціального та економічного розвитку держави і суспільства, що охоплює весь спектр правовідносин, які стосуються надання соціальних допомог різним верствам населення, їх соціально-економічної підтримки та створення належних умов для їх життєдіяльності. Усе це загалом спрямоване на формування їх соціальної безпеки [1, с. 96]. Система соціального захисту передбачає забезпечення мінімальних життєвих стандартів для всіх членів суспільства. Теоретичне обґрунтування такого підходу було запропоновано Джоном Роулзом, який вважав, що якщо людині не дано передбачити своє майбутнє, то вона повинна бути захищена від різного роду соціальних і економічних ризиків шляхом участі в системі страхування, організованої державою [2, с. 37]. Тому, організація системи соціального захисту є однією з найважливіших функцій держави з метою задоволення потреби громадян у наданні їм державою джерел для існування у матеріальній чи нематеріальній формі в разі настання таких життєвих обставин, за яких вони